

Reactie Valente op Veranderstrategie 0.9 (versie 24 april 2026) van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Aan: opdrachtgevers en leden Bestuurlijk overleg Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming en leden van het Bestuurlijk Netwerk Zorg Straf d.d. 9 juni 2026

Namens het Landelijk netwerk vrouwenopvang gaat Valente in op de gestelde consultatievragen:

1. **Wordt de richting van de Veranderstrategie gedeeld?**
2. **Wat is nodig om acties in gezamenlijkheid uit te voeren?**

Leeswijzer: We doen dat in eerste instantie op zes hoofdpunten die we illustreren met concrete verwijzingen naar het document. Daarna volgen een aantal meer gedetailleerde punten op specifieke onderdelen per pagina.

1. Richting: de richting van de Veranderstrategie delen we op hoofdlijnen. Er zijn duidelijk stappen gezet de afgelopen jaren, in samenwerking, in het toewerken naar meer gezamenlijke visie, samenhang, taal en tools. De inzet op 0 – 100, gezinnen en huishoudens en op zowel kinderen als volwassenen in samenhang ondersteunt Valente alsook de beweging naar de voorkant. Dit moet in de uitwerking echter nader worden aangescherpt en consequenter worden doorgeredeneerd. De probleem- en oorzakenanalyse is grondig en verdiept op meerdere lagen, met oog voor de werking van machtsverschillen en stelselproblemen en systeemfactoren. Opvallend is wel dat de impact van gender in brede zin en specifiek de kwetsbaarheid van vrouwen en kinderen nergens benoemd wordt.

Valente is van mening dat de richting en de consequenties van de probleemanalyse nog niet vergaand genoeg doorvertaald zijn in de Veranderstrategie, zeker daar waar het randvoorwaarden en de ruimte voor benodigde stelselverandering betreft. Het is de vraag of fundamenteel transformeren op de beschreven wijze realistisch is, m.a.w.: is de Veranderstrategie radicaal genoeg om de kern van de onderliggende problemen effectief aan te pakken? Ons inziens is het daarvoor nodig dat een aantal inhoudelijke en randvoorwaardelijke onderwerpen aan de Veranderstrategie wordt toegevoegd c.q. dat deze consequenter worden doorgetrokken naar de nu gestarte activiteiten en het beoogde eindbeeld.

2. Nodig om acties in gezamenlijkheid uit te voeren:

Valente vindt zes hoofdpunten daarvoor noodzakelijk:

- Toevoegen van het **genderperspectief**: dit ontbreekt sinds de start volledig in de visie en analyse die onder het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming liggen. Het gaat daarbij nadrukkelijk om machtsverhoudingen, ongelijkheid, afhankelijkheden en rolverwachtingen, in gezinnen en huishoudens maar ook in de systeemwereld die moet zorgen voor de kaders en de aansturing. Het ontbreken van de genderdimensie werkt voortdurend door in gesprekken - landelijk en in proeftuinen - en in uitwerking, omdat het genderperspectief niet is verankerd in de landelijke analyse en visie. Het ontbreken van een genderperspectief is niet een theoretisch gemis, maar raakt direct aan de kwaliteit van veiligheidsanalyses, risicotaxatie en besluitvorming. Juist bij patronen van intieme terreur of dwingende controle, stalking en seksueel geweld is gender een bepalende factor in het ontstaan, voortduren en escaleren van geweld. Wanneer deze dimensie ontbreekt, bestaat het risico dat geweld

wordt geïnterpreteerd als wederkerige relatieproblematiek of conflict, terwijl er sprake is van structurele machtsongelijkheid en eenzijdige controle. Het is zorgwekkend dat gender na al deze jaren nog steeds ontbreekt, omdat dit rechtstreeks gevolgen heeft voor de veiligheid van slachtoffers. Inmiddels is dit in andere programma's gericht op de aanpak van huiselijk geweld e kindermishandeling wél opgenomen in de visie/analyse en zijn/worden daar bruikbare handvatten ontwikkeld voor het Toekomstscenario:

- o Zie Plan van aanpak Stop femicide en de uitwerking in bijv. het rapport van het actieonderzoek Deskundigheidsbevordering gendergerelateerd geweld dat deze zomer wordt gepubliceerd (*raakvlak met activiteiten 1, 3 en 7*)
- o Ook in het Nationaal Actieprogramma Seksueel Grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld is de impact van gender vertrekpunt.
- Valente is van mening dat de Veranderstrategie nog **niet ver genoeg gaat** om de hoofddoelstelling (p. 13) en de hiervan afgeleide doelstelling 1 'Onveiligheid en ontwikkelingsbedreiging eerder te herkennen en tijdig aan te pakken' te realiseren:
 - o Om kinderen en gezinnen werkelijk bescherming te bieden, is erkenning van *een wezenlijk ander paradigma* nodig als uitgangspunt in de Jeugd- en Gezinsbescherming, namelijk de noodzaak om eerder de *onderliggende problematiek*, en de *sociaal-maatschappelijke basis* ervan, te onderkennen en daarop **vroegtijdig ondersteunende hulp** te bieden. En om vervolgens de sociale lokale teams toe te rusten op het herkennen van de voedingsbodem van onveiligheid en geweld, ook als gezinnen/huishoudens deze zelf nog niet zo benoemen. M.a.w.: het lijkt erop alsof de stap vóór activiteiten 1 en 2 in de Veranderstrategie totaal niet in beeld is (preventie, vroegtijdig signaleren van vermoedens van/signalen of risico's op het ontstaan van geweld).
 - o Door uit te gaan van het eerder bieden van ondersteunende hulp in plaats van dreiging van ingrijpen komen we pas echt aan de voorkant. Bij de doelgroepen is dit niet uitgewerkt.
- Zijn in het licht van het bovenstaande de te **onderscheiden doelgroepen** voldoende helder en consequent doorgeredeneerd:
 - o In de tekst (p. 10 – 11) worden een 'grote groep met relatief lage onveiligheid' onderscheiden en een kleine groep met ernstige veiligheidsrisico's: het is de vraag of dit niet een te simpele voorstelling van zaken geeft van de complexe realiteit waarin eerder sprake is van een continuüm van (risico's op/signalen van) onveiligheid en geweld, met noodzaak tot op- en afschalen van hulp.
 - o Belangrijk hierbij is dat geweld – als er eenmaal sprake is van onveiligheid – niet alleen verschillende patronen kent maar ook een eigen dynamiek heeft, met geheimhouding, isolatie, afdekken e.d.; een dynamiek die de neiging heeft zichzelf te versterken en escalatie in de hand te werken.
 - o Het te grofmazige onderscheid in doelgroepen leidt in de activiteiten tot focus op 'bij onveiligheid' (activiteit 1), 'ernstige onveiligheid' (2) en 3 'gezinnen en huishouders' met de 'meest complexe veiligheidsproblematiek', waarbij het de vraag is of we daadwerkelijk aan de voorkant (gezinnen en huishoudens waar vermoedens van/risico's op onveiligheid spelen) iets gaan veranderen. Dit vraagt (nog) meer van de sterke lokale teams dan nu wordt uitgewerkt in deze veranderstrategie.
- **Data-infrastructuur**: Valente is positief over de inrichting van een data-infrastructuur met monitoring langs twee sporen (p. 19): meten gaat pas impact hebben als dit structureel gebeurt in plaats van incidenteel en als dit op een uniforme wijze gebeurt (met incidenteel aanvullend verdiepend onderzoek). Voor reflexieve monitoring en het duiden en benutten van uitkomsten van data is de verbinding met een **landelijke kennisinfrastructuur** echter **randvoorwaardelijk**: deze ontbreekt in Nederland, waar ontwikkelde, gevalideerde kennis niet centraal wordt opgeslagen en vanuit kwaliteitscriteria en samenhang doorontwikkeld. Het ontbreken van deze landelijke kennisinfrastructuur zorgt er al jarenlang voor dat

opgebouwde kennis weer weglekt in plaats van getoetst en doorontwikkeld. Hiervoor is in het kader van het actieonderzoek Gender gerelateerd geweld en op andere plekken meerdere malen aandacht gevraagd, maar dit ontbreekt in de Veranderstrategie.

- Er wordt een **fundamentele herziening van het stelsel** voorbereid, maar: gaat die **ver genoeg?** of betreft het hier alleen aanpassingen die een nieuw 'instituut' (het Regionale Veiligheidsteam) mogelijk moeten maken, waarvan het voor onze leden de vraag blijft of en hoe deze goed zal kunnen gaan functioneren als het vooral een structuurwijziging en reorganisatie wordt tussen drie instanties die alle drie dicht bij 'overheidsingrijpen' staan. Risico hierbij is dat het Regionale Veiligheidsteam een instantie wordt waar burgers bang voor zijn, omdat altijd overheidsingrijpen dreigt. Het is cruciaal dat burgers erop kunnen vertrouwen dat het RVT altijd eerst een preventieve insteek (herhaling voorkomen, vanuit kennis en visie risico-gestuurd ondersteunen) heeft.
 - o **Nodig** zijn voor een fundamentele herziening van het stelsel: het versterken van **landelijke regie en uniforme landelijke kaders** met doorzettingsmacht. Versnippering van menskracht, middelen en keuzes zijn kenmerkend voor het huidige decentraal ingerichte stelsel, op alle niveaus (van/ tussen de ministeries tot aan de centrum- en regiogemeenten en door alle uitvoeringsorganisaties met versnipperde en vaak tekortschietende financiering aan toe) en staan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de weg.
 - o Dit roept de vraag op of sommige voor de aanpak basale functies niet **landelijk geborgd** moeten worden, zodat deze overal beschikbaar en voldoende gefinancierd kunnen worden.
- De verbinding met andere **landelijke ontwikkelingen** is zwak: er is meer nodig dan alleen 'verbinding zoeken' (p. 17) en het kijken naar 'aanpalende ontwikkelingen':
 - o **Nodig** is om de uitkomsten van deze ontwikkelingen te benutten en **in samenhang door te ontwikkelen**. In de tekst bij de activiteiten is hier nog onvoldoende sprake van.
 - o Zie de (niet volledige) opsomming in bijlage 7.2 van 'aanpalende ontwikkelingen', waar bijvoorbeeld ontwikkelingen wet Tijdelijk Huisverbod en het verbetertraject Recht doen aan veiligheid (J&V) ontbreken.
 - o Zo is de Ontwikkeling 'Naar een regionaal geïntegreerde crisisinterventie 0 – 100' in het kader van Veiligheid voorop essentieel voor **activiteiten 2 en 3** en kan deze juist door de concreetheid bijdragen aan Veranderstrategie.
 - o Dit geldt ook voor de in het kader van de doorontwikkeling Tijdelijk Huisverbod opgestelde concept 'Notitie bestuursrechtelijke en civielrechtelijke beschermingsbevelen voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, inclusief eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, achterlating en vrouwelijke genitale verminking'.
 - o Ditzelfde geldt voor het Plan van aanpak femicide, met o.a.:
 - het werken met **5 pijlers** (waaronder de in de Veranderstrategie ontbrekende pijler: primaire **preventie**): hoe verhouden die zich tot de opzet in 1e fase?
 - Opbrengsten zoals het rapport actieonderzoek Deskundigheidsbevordering Gendergerelateerd geweld (juni 2026): deze moeten gebruikt worden voor het versterken van de Veranderstrategie (waaronder de noodzaak om een landelijke kennisinfrastructuur aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling).
 - o Ook de samenwerking tussen zorg- en strafpartners zoals die vorm krijgt binnen Veiligheid voorop kan sterker in de Veranderstrategie.

Aansluitend op deze hoofdpunten nog een aantal tekstuele punten/suggesties:

- p. 6 opvallend dat de cijfers van dodelijke slachtoffers (zowel volwassenen als kinderen hier totaal ontbreken, zie ook de [femicide monitor](#) en cijfers over fatale kindermishandeling).
- **Activiteit 1 Veiligheidspartners versterken de lokale infrastructuur:** zie algemene opmerking over afbakening van de doelgroep hierboven;
 - o Beoogd resultaat: kern voor daadwerkelijke verandering is dat in eerste contact met gezinnen/huishoudens gespecialiseerde kennis van bijv. vrouwenopvang, specialistische jeugdhulp e.a. beschikbaar is om in te schatten wat er aan de hand is, welke risico's er zijn en om eerder de *onderliggende problematiek*, en de *sociaal-maatschappelijke basis* ervan, te onderkennen en daarop **vroegtijdig ondersteunende hulp** te bieden.
 - o Ook hier ontbreekt genderdimensie/perspectief --> toevoegen.
 - o Acties:
 - Vlootschauw – belangrijk dat dit uniform wordt vastgelegd.
 - Acties 6 en 7: genderdimensie én andere punten toevoegen door actieonderzoek Deskundigheidheidsbevordering gender gerelateerd geweld te benutten.
 - Koppeling naar de regiovisies expliciet opnemen.
 - 8e actie 'Stelselverantwoordelijken zetten zich in...': te vrijblijvend, 'maken het mogelijk te ontschotten'
- **Activiteit 2 Van melden naar breed eigenaarschap:**
 - o Beoogd resultaat: bij meer teamgericht samenwerken ontbreekt de vrouwenopvang als partner met expertise.
 - o Volwassenen GGZ is in de praktijk nog onvoldoende betrokken/beschikbaar: moet structureel onderdeel zijn van zowel analyse als ondersteuning (dus ook relevant voor **activiteit 3**)
 - o 4. Minder brieven en klachten: dit is een gek resultaat, kern is dat cliëntervaringen (NB is niet altijd hetzelfde als tevredenheid!) positiever worden, belangrijk om dit anders te formuleren, want: als er nog veel mis is, moeten burgers kunnen klagen/schrijven, maar: je wilt af van oneigenlijk gebruik van klachtenprocedures en het 'shoppen' van klagers als onderdeel van patronen van geweld (bijv. partners die in kader dwingende controle/stalking misbruik maken van dit soort mechanismen); hiervoor is (meer) kennis bij instanties als SKJ, Inspectie nodig hierover én bescherming van professionals zoals beoogd onder activiteit 4.
 - o Barrières: 5e punt geldt niet alleen voor VT maar ook voor VO – het gaat er hier om dat het **nodig** is beter in kaart te brengen welk effect het beter werken aan de voorkant op de 'achterkant' heeft c.q. wat dit vraagt – wordt er voldoende rekening gehouden met mogelijk 'waterbed-effect' van acties op één plek voor andere netwerkpartners? Het is zaak om dit vanuit kennis/ervaring te doen, zonder aannames zoals regelmatig gebeurt (bijv. de veel gehoorde versimpeling 'meer ambulante leidt snel tot minder behoefte aan opvang).
 - o Actieleervraag 6: hier link leggen met Ontwikkeling 'Naar een regionaal geïntegreerde crisisinterventie 0 – 100' en andere lopende ontwikkelingen.

- **Activiteit 3 Kwaliteit gezamenlijke analyse:**
 - o Gewenst effect: ‘gezinnen’ --> expliciteren om welke gezinnen dit gaat; is er voldoende oog voor de slachtoffer-ouder?
 - o Acties: waar zitten de raakvlakken met de [werkgroep risicotaxatie](#) die eerder gestart is in kader van PvA Stop femicide en nu net herstart is? NB voorkomen dat er dubbel werk wordt gedaan, maar menskracht/energie/expertise bundelen.
 - o Nodig is landelijke methodische eenduidigheid: methodische, gezamenlijke analyse (zoals verklarende analyse) zou verplicht moeten zijn vóór opschaling naar Jeugdbeschermingsmaatregelen mogelijk wordt.
 - o Actielevraag 1: VO expliciet benoemen en meenemen (ook gezien betrokkenheid bij hiervoor genoemde werkgroep).

- **Activiteit 4 Ruimte voor de professional en rechtsbescherming:**
 - o Barrières: b. en d. onzekerheid van professionals ligt niet alleen bij gegevensdeling, maar ook in (individuele) aansprakelijkheid die niet altijd goed geregeld is, waardoor zij kwetsbaar worden voor oneigenlijk gebruik van klachtenprocedures (zie onder **activiteit 2**) en moed om noodzakelijke hulp buiten/bij veranderende kaders te organiseren soms negatieve persoonlijke consequenties heeft.

- **Activiteit 5 Ontwikkeling in en met de praktijk:** voor deze activiteit zijn de landelijke randvoorwaarden zoals onder de hoofdpunten benoemd cruciaal.

- **Activiteit 6 Continuïteit en kwaliteit in de transitie:**
 - o Gewenst effect: zou niet een stelseltransitie met een structuur oplossing moeten zijn, maar een **situatie** waarin hulp, ondersteuning en (in laatste instantie) de inzet van maatregelen om veiligheid te bewerkstelligen zo georganiseerd zijn dat er een **continuüm ontstaat van ononderbroken, kwalitatieve hulp en bescherming**.
 - o Dit vraagt om een divers samengesteld Veiligheidsteam, waarin kennis van geweld in afhankelijkheidsrelaties, effecten van trauma, forensische kennis en diepe kennis over transgenerationale overdracht van patronen en loyaliteit van kinderen aanwezig zijn. Dit is andere, deels meer specialistische kennis dan nu aanwezig is bij Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde Instelling. Het is de vraag of het inrichten van een aparte institutie die benodigde gezamenlijke kennisbasis voldoende versterkt.
 - o Zie ook de eerdere opmerking: **nodig** beter in kaart te brengen welk effect beter werken aan de voorkant op de ‘achterkant’ heeft c.q. wat dit vraagt – wordt er voldoende rekening gehouden met mogelijk ‘waterbed-effect’ van acties op één plek voor andere netwerkpartners en de vraag of daar **voldoende middelen voor beschikbaar zijn en blijven** in de transitie, in het licht van nu al gesignaleerde tekorten aan capaciteit (waaronder die in de vrouwenopvang)?
 - o Hier blijft voor Valente de vraag of inhoud voldoende leidend is (en blijft) in de Veranderstrategie of dat structuur en organisatievraagstukken niet de overhand krijgen.

- **Activiteit 7 Handelingskader:** hier worden al concrete stappen gezet, die in de beschrijving nog niet allemaal terugkomen.
 - o Actie 3: in de bespreking rondom het Handelingskader en de bijbehorende modules is door verschillende partijen aangegeven dat naast (of na) het opleveren van ‘papieren tijgers’ het essentieel is dat deze voor de praktijk worden vertaald in toekomstbestendige (gedigitaliseerde) beschikbare tools die visueel snel zichtbaar maken wat verwacht wordt, met doorlink mogelijkheden e.d.

- Ook zijn leermiddelen als e-learnings en mogelijkheden (w.o. financiering) tot (lokaal, regionaal) interdisciplinair leren/trainen essentieel. (Dit zou ook in het eindrapport Deskundigheidsbevordering gendergerelateerd geweld terug te vinden moeten zijn.)
 - Het ontbreken van een landelijke kennisinfrastructuur huiselijk geweld en kindermishandeling waar gevalideerde kennis terug te vinden is en waar kwaliteitstoetsing en doorontwikkeling wordt geborgd is hier een belangrijke randvoorwaarden voor slagingskansen en een daadwerkelijke transitie op de langere termijn.
 - Barrières: toevoegen - de veronderstelling dat rechtsbescherming van burgers in een decentraal stelsel georganiseerd kan worden zonder landelijke methodische eenduidigheid. Concreet vindt Valente dat methodische, gezamenlijke analyse (zoals verklarende analyse) verplicht zou moeten zijn voor opschaling naar Jeugdbeschermingsmaatregelen mogelijk wordt.
- 5.3. **Randvoorwaarden**: ook bij het 2e bolletje Informatievoorziening en kennisdeling ontbreekt verwijzing naar de samenhang met data- en kennisinfrastructuur.
 - 5.4., punt 3. waar heeft 'de' sector betrekking op?

Voor meer informatie: essa.reijmers@valente.nl.